

**ІНТРОДУКЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ЦУКРОЗНИЖУЮЧОЇ ДІЇ
ТА ПРИРОДНИХ ЦУКРОЗАМІННИКІВ**

Т. Шевченко, Л. Глущенко

*Дослідна станція лікарських рослин Інституту агроєкології
і природокористування НААН України
с. Березоточа 35537, Полтавська обл., Україна
e-mail: ukrvilar@ukr.net*

T. Shevchenko, L. Hlushchenko. INTRODUCTION MEDICINAL PLANTS HYPOGLYCEMIC ACTION AND NATURAL SWEETENER. A brief introduction of plants results of domestic and foreign flora, which have an effect against diabetic and sources of natural sweeteners – *Galega officinalis* L., *Inula helenium* L., *Arctium lappa* L., *Taraxacum officinale* Wigg., *Fragaria vesca* L., *Sambucus ebulus* L., *Silybum marianum* (L.) Gaertn, *Nigella damascene* L., *Stevia rebaudiana* Bertoni. end *Glycyrrhiza glabra* L.

При лікуванні цукрового діабету разом із сучасними медичними препаратами як допоміжні засоби широко використовують лікарські рослини, що сприяє ефективності лікувального процесу. На сьогодні протидіабетичний ефект виявлений у більше ніж 150 видів рослин, і їхня кількість постійно збільшується.

Результатом вікового досвіду досліджень Дослідної станції лікарських рослин є інтродукція 165 видів лікарських рослин вітчизняної та зарубіжної флори, для 96 із яких розроблено агрорекомендації з вирощування. Важливе місце серед цього переліку займають роботи з інтродукції лікарських видів цукрознижуючої дії: *Galega officinalis* L., *Inula helenium* L., *Arctium lappa* L., *Taraxacum officinale* Wigg., *Fragaria vesca* L., *Sambucus ebulus* L., *Silybum marianum* (L.) Gaertn, *Nigella damascene* L.

Galega officinalis – розмножується насінням, яке потребує скарифікації. Зимостійкість невисока. *Inula helenium* – розмножується виключно насінням, стратифікація якого прискорює проростання. *Sambucus ebulus* – рослина добре розмножується стратифікованим насінням і вегетативно, невибаглива до ґрунтових умов. *Arctium lappa* – розмножується насінням та вегетативно, невимоглива до умов вирощування, зимо- та посухостійка. *Nigella damascene* – розмножується насінням, невимоглива до умов вирощування, холодостійка, легко витримує весняні заморозки. Більшість вказаних видів перебувають в селекційному процесі.

Проводиться пошук джерел натуральних цукрозамінників. Найкращим з них при діабеті та порушенні обміну речовин є *Stevia rebaudiana* Bertoni. Рослина також сприяє зниженню артеріального тиску, підвищує імунітет, нормалізує холестерин, має антимікробний ефект. Вирощується розсадним способом, проходить всі фази розвитку та дає повноцінне насіння. Для отримання природних підсолоджувачів становить інтерес *Glycyrrhiza glabra* L., яка має протизапальну, антибіотичну, протиалергенну, противиразкову, протипухлинну, радіозахисну та інші цінні властивості. Встановлено можливість насінневого та вегетативного розмноження виду в умовах України.

Отже, результатом інтродукційних досліджень є накопичений цінний науковий матеріал – від розробки індивідуальних методів пророщування насіння лікарських видів до вивчення внутрішньородового та видового різноманіття, біології та біохімії, який є основою для подальшої роботи з формування сировинної бази для випуску лікувальних і профілактичних фітопрепаратів протидіабетичної дії.